

Turun yliopiston ylioppilaskunnan lausunto hallituksen esityksestä laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Turun yliopiston ylioppilaskunta (TYY) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Lyhyesti:

Viime vuosina jopa neljännes Suomeen suuntautuneesta maahanmuutosta on tapahtunut opiskelun perusteella, mikä on heijastanut oleskelulupaa hakevien opiskelijoiden määrään. Vaikka lukuvuosimaksut tulevat lähivuosina vähentämään EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta saapuvia opiskelijoita, on viime vuosina pyritty siihen, että täällä tutkinnon tai tutkimuksen suorittaneet voisivat myös työllistyä ja jäädä maahan.

Esitettävän lain tarkoituksena on panna täytäntöön tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuva kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2016/801/EU.

TYY lausuu luonnoksesta siltä osin mitä se koskee Turun yliopistossa kirjoilla olevia opiskelijoita, tutkijoita ja tänne saapuvia harjoittelijoita. Esitettävässä laissa näemme ongelmana tutkijan luvan edellyttämän sopimuksen sekä kahden vuoden toimeentulo vaatimuksen tutkijan ja opiskelijan oleskeluluvan hakuvaiheessa. Onnistuneina uudistuksina näemme mahdollisuuden jatkuvaan oleskelulupaun sekä uuden lisäyksen, jonka perusteella opiskelijoiden ohella myös tutkija voi hakea valmistumisen jälkeen vuoden oleskelulupaa työnhakua tai yritykseen perustamista varten. Lisäksi pidämme positiivisena muutoksena kolmansien maiden kansalaisten helpompaa pääsyä sosiaalipalvelujen ja terveydenhuollon piiriin.

Tarkempia huomioita

Opiskelijat ja tutkijat:

Nykyisessä ulkomaalaislaissa jatko-opiskelijat jakautuvat opiskelijoihin ja tutkijoihin riippuen henkilön suhteesta yliopistoon. Tähän asti jatko-opiskelijalle on myönnetty opiskelijan oleskelulupa, mikäli kyseessä on ollut palkaton tai apurahallinen opiskelupaikka. Tutkijan oleskeluluvan on puolestaan saanut, jos henkilö on ollut työsuhteessa yliopistoon. Uusi laki kohtelisi tutkijoita rahoituksesta riippumatta tasavertaisesti, sillä kaikille jatko-opiskelijoille myönnettäisiin jatkossa tutkijan

oleskelulupa riippumatta rahoituksesta. Jatkuva oleskelulupa helpottaisi myös sellaisten tutkijoiden elämää, jotka saavat tyypillisesti epäsäännöllisesti apurahoja.

Lakiesityksen mukaan tutkijan oleskelulupaa varten solmitaan yliopiston ja hakijan välillä sopimus. Lakiesityksen mukaan tehty sopimus olisi keskeisin edellytys oleskeluluvan saannille. Tämä hyödyttää oleskeluluvan saanutta siinä mielessä, sillä sopimusta varten tutkimusorganisaation on hyväksyttävä tutkimushanke ennen kuin oleskelulupaa voidaan hakea. Sopimuksen myötä tutkimusorganisaatio on varmistunut työskentelemään tutkimushankkeessa ja näin sitoutunut vastaanottamaan tutkijan.

TYY vaatii tarkastelemaan, miten tutkimusorganisaatiot ovat varautuneet myöntämään sopimuksia myös ei-työsuhteessa oleville tutkijoille ja seuraako tutkimusorganisaatio tutkimuksen etenemistä, jos tutkijan statuksella olevalle henkilölle myönnetään suoraan kahden vuoden oleskelulupa. Onko riskinä, että lain myötä sopimuksen tekeminen muuttuu niin raskaaksi, että yliopisto alkaa suosia EU-maista tulevia tutkijoita, jotka eivät tarvitse sopimusta eivätkä oleskelulupaa? Kaikilla tiedekunnilla ei myöskään ole tarjottavissa samassa määrin palkallisia tutkijan paikkoja, joten opiskelijat ovat eriarvoisessa asemassa hakiessaan oleskelulupaa tutkijan statuksella.

TYY uskoo esityksen tutkijoiden ja opiskelijoiden oleskeluluvan nostamisesta kahteen vuoteen koskevan vain rajattua joukkoa. Tutkijoiden osalta nimittäin esitetään, että kahden vuoden oleskeluluvan saaminen on mahdollista vain niille kahden vuoden sopimuksen tehneille tutkijoille, joilla on osoittaa toimeentulo koko haettavan oleskeluluvan ajaksi (24 kk x 560 €) ja varat paluukustannuksiin jo hakuvaiheessa. Opiskelijoiden osalta kahden vuoden oleskeluluvan edellytyksenä puolestaan on, että opinnot kestävät aikataulun mukaan kaksi vuotta ja toimeentulo on samalle ajalle turvattu. Koska lakiesityksen lähtökohtana on kahden vuoden oleskeluluvan myöntäminen, riskinä voi olla, että oleskeluluvan saamisen edellytykset osoittautuvat mahdottomiksi suurelle joukolle potentiaalisia tutkijoita ja opiskelijoita. Muutos saattaa lisätä eriarvoisuutta kolmansien maiden kansalaisten mahdollisuuksien välillä.

TYY pitää opiskelijoiden ja tutkijoiden liikkumista muissa EU-maissa positiivisena helpotuksena, vaikka se koskeekin rajattua kohderyhmää.

Työllistyminen:

TYY näkee työllistymiseen liittyvät muutokset positiivisina. Uuden lain myötä tutkijan asema paranee aiemmasta, sillä hän voi saada Suomessa tutkinnon suoritettuaan vuoden oleskeluluvan työnhakua varten. Aiemmin vastaava mahdollisuus on ollut vain valmistuneilla opiskelijoilla.

Lisäksi tutkinnon tai tutkimuksen suorittanut voisi hakea oleskelulupaa vuodeksi yrityksen perustamista varten.

Lisäksi lakiesityksen myötä harjoittelijoiden ja vapaaehtoistyön tekevien asema paranee, sillä heidän pääsytensä sosiaalipalveluihin ja terveydenhuollon piiriin helpottuu

aiemmasta. Muutoksen myötä Suomessa toimivien organisaatioiden on jatkossa helpompi vastaanottaa harjoittelijoita.

Lain myötä myös tilapäisesti Suomessa asuvat voisivat hakea Arava-rahoitteista asuntoa, mikäli he ovat Suomessa vähintään vuoden. Muutos lisää heidän mahdollisuuksiaan löytää asunto Suomessa.

Lopuksi:

Suomen hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma tähtää tulevina vuosina työperäisen maahanmuuton helpottamiseen ja TYY näkee lakiesityksen pääosin myönteisenä. Lain myötä korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien Suomeen jääminen opintojen päätyttyä helpottuu aiemmasta ja yliopiston ja Maahanmuuttoviraston työ vähenee siltä osin, mitä kahden vuoden oleskelulupia voidaan myöntää. On myös tärkeä uudistus, että kolmansien maiden kansalaisen ja heidän perheenjäsenten liikkuminen muissa EU-valtioissa helpottuu, sillä lain myötä tänne oleskeluluvan saanut voi suorittaa osan tutkimustaan tai opiskeluaan myös muissa EU:n maissa ilman sieltä erikseen haettua oleskelulupaa, mikäli oleskelu kestää lain salliman ajan.

TYY suhtautuu kuitenkin epäilevästi, haetaanko Suomeen jatkossakaan kahden vuoden oleskelulupia, sillä lupaan vaadittava varallisuus ja tutkintoa tekeviltä opiskelijoilta vaadittavat lukuvuosimaksut saattavat osoittautua mahdottomaksi yhtälöksi.

Vaativuudet varallisuudesta lisäävät eriarvoisuutta kolmansien maiden kansalaisten välillä, sillä kahden vuoden oleskelulupaa voivat lähtökohtaisesti hakea vain he, joilla on varaa.

Ylioppilaskunnan puolesta,

Inari Harjuniemi

hallituksen puheenjohtaja

Turun yliopiston ylioppilaskunta

Rauli Elenius

pääsihteeri

Turun yliopiston ylioppilaskunta

Lisätietoja:

kansainvälisten asioiden asiantuntija Satu Nurmi, tyy-kvsihteeri@utu.fi